

SERMONVM
Decades quinque, de potissimis
Christianæ religionis capitibus,
in tres tomos digestæ, authore
Heinrycho Bullingero,
ecclesiæ Tigurinæ
ministro.

Cum Indice uario & copiosissimo.

TOMVS

PRIMVS.

I E S V S.

HIC est filius meus dilectus, in quo placata est
anima mea, Ipsum audite, Matth. 17.
56

TIGVRI IN OFFICINA CHRISTOPH.
FROSCHOVERI, ANNO M. D. LII.

parte Iolannae Grey

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, D. HEINRYCHO GRAYO, MARCHIONI DORCESTRIAЕ, DOMINO FERRERS, DE Grouby, Herington, Bonuuyll & Aschle, Serenissimæ R. M. & in- clyti regni Angliae à consilijs, Heinrychus Bullingerus Gratiam & pacem optat à deo patre, per do- minum nostrum Iesum Christum.

ON EXISTIMO me posse ullo de negotio conuenientiore, apud te, illustrissime Princeps, differere, quam de salute ecclesie Anglicane, adeoq; de incolumitate regni incliti totius conservanda: cum deo opt. max. sic disponente factum sit, ut in serenissimæ maiestatis regiae & incliti regni Angliae sanctissimum consilium sis allectus: atq; ea de causa maxime ad te pertineat & nosse & procurare salutem regni publicam. Optimam uero incolumitatis partem haud dubie tenet, qui unde sit regnorum pernicies intelligit. Non existit autem perniciosior regnorum pestis, quam ex corruptione religionis uere. Nam splendidius bonum non consequuntur regna, quam ex religione sincera, aut si corrupta fuerat, rursus repurgata. Hoc bono fruatur iam ex parte inclitum Angliae regnum, dum ecclesia reformans, & ueterem religionis puritatem reuocat reparatq;, & nouos illos abusus errores ac superstitiones, quas iam seculis aliquot inoleuisse uidimus, excutit tollitq; è medio. Vnde dubium non est tantæ felicitatis perturbatorem futurum, & inestimabile damnum uiuerso regno daturum, quisquis remorà sanctissimo felicissimoq; illi instituto uestro iniiceret. At prodij nuper Bulla inductionis Concilij cœcumeni, ut uocant, Tridenti ad Calendas Maij celebrandi: ex quo cum à multis serio expectetur ecclesiæ reformatio, erunt fortassis & apud uos, sicuti reperiuntur ubiq; quibus uidebitur ea esse expectanda, & hactenus à cœpta reformatione cessandum. Hec Indictio Concilij & expectatio reformationis, uestram poterat turbare felicitatem, ac rem bene cœptam remorari aut impedire. Tuum ergo, illustrissime princeps, & omnium aliorum regni sanctissimorum procerum, erit diligenter inspicere & inuigilare ne quid hinc damni accipiat cum sancta Christi ecclesia regnum amplissimum. Ego solidis argumentis etiam ad oculum, quod dici solet, demonstrabo uanissimam esse illam reformationis expectationem. Concilium enim non in aliud finem à pontifice esse institutum, quam ad confirmationem ueteris erroris superstitionisq;, & ad euersionem cœptarum per Germaniam, Angliam, Daniam, aliasq; nationes Christiani orbis, reformationum, imò ad puræ uel sincerae ueritatis euangelicæ oppressionem. Ea re reprehensa, intelligent omnes pij in ecclesia Christi sibi progrediendum esse, & in cœptis reformationibus, & in omnibus alijs pietatis officijs, nō expectati reformatione illa, quam omnes pij breui experientur nullam, aut si aliquam, certe non legitimam futuram. Equidem indicitur Concilium ab ipsis hominibus non generale & liberum, sed olim quidem cœptū Tridenti, nunc autem ibidem continuandum, & in eo statu quo uiuente adhuc Paulo III. eius nominis pontifice erat, reassumendum: cuius etiam placita decretâ omnia in huius Concilij negotio edita confirmantur. Ceterum in publicis sub Paulo illo editis scriptis non semel disertis exprimitur uerbis, Concilium ad extirpandas hæreses esse institutum. Idem Paulus omnes nos profitentes euangelium & postulantes ex uerbo dei reformationem, docentesq; Christum Iesum, non Papam, & quidem Christum Iesum solum esse caput, pastorem & pontificem summum ecclesiæ catholicae, accusauit damnavitq; hærebes. Ergo cum Concilium institutum sit ad excindendas hæreses, ac hæretici habeantur qui reformationem ex uerbo dei postulant uel auſpicantur, quis non uideat Concilium indicatum esse non pro reformandis ecclesijs, sed pro excindendis cœptis reformationibus? Quibus accedit quod ad Concilium illud non uocantur docti & pij, prudentes & sancti ex omni natione quæ sub cœlo est, sed duntaxat iuramento obstricti pontifici. Ita enim habent inductionis uerba, Conuocamus omnes omnibus ex locis, tam uenerabiles fratres nostros patriarchas, archiepiscopos, episcopos & dilectos filios abbates, quam alios quoſcumq; quibus iure aut priuilegio in Concilijs generalibus residendi & sententias in eo dicendi permissa potestas est, mandantes in uiri iuris iurandi, quod nobis & huic sanctæ sedi præstiterunt, ac in uirtute sanctæ obedientie, ut ipsimet adsint. Claret ergo quinam uocati in Concilium, atq; huius ueluti patres assessores & iudices sint. Quid uero expectes

Concilium insti-
tutum ad extirpa-
das hæreses.

Nō enim Moses pro domino; sed Moses uisibilibus sacramentis per ministerium suum; dominus autem inuisibili gratia per spiritū sanctū: ubi est totus fructus etiam uisibilium sacramentorum. Nam sine ista sanctificatione inuisibilis gratiae, uisibilia sacramenta quid prosunt? Hæc August. Quemadmodum uero inter suum ministerium baptisandi & potestatem Christi distinxit Ioannes Baptista, ita idem ille discernens inter ministerium concionandi & interni doctoris tractum, Ego uox, inquit, clamans in deserto: parate uiam domini. Et iterum, Qui *Ioan. 1. cap. 3.*
è supernis uenit, supra omnes est. Qui è terra profectus est, terrenus est, & è terra loquitur. Qui è cœlo uenit, supra omnes est, & quod uidit & audiuit, hoc testatur, &c. Consentiens uero his S. Paulus, Quis, inquit, est Paulus, quis autem *1. Cor. 3. 6.* Apollos: nisi ministri per quos credidistis, & ut cuique dominus dedit. Ego planuai, Apollos rigauit; sed deus dedit incrementum. Itaque non qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui dat incrementum deus. Quanquam uero prorsus & per omnia non congruat (quod & supra significabamus) ministrorum cum signis collatio: quod ministri sint cooperari Christi, secundum suam functionem: signa autem inanimata non item, nisi in ipsa κατ' ἔφορη transferamus, quod ministrorum est: attamen ex alijs satis liquidum fieri arbitror signum & signatum discretas in sacramentis naturas retinere.

Impugnant hæc maxime, quibus persuasa est Papistica illa panis in corporis Confutatur doctrina Papisticæ. Christi uinique in substantia sanguinis transubstantiatio. Hi enim negant modis gma Papisticæ omnibus, panem & uinum in mysterijs consecrata, in suis manere substantijs. Has de Transubstantiatione annihilari conuertiq; contendunt in ipsum domini corpus & sanguinem, ut à consecratione, post accidentia panis & uini, nihil substantiae superstit prorsus. Nam aiunt dominum disertis uerbis super pane & uino prænunciasse, Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus. Posse autem dominum nullo quidem negotio efficere sua illa omnipotentia, ut quod dixit, ita fiat sicut dixit. Ad hoc ilustrandū proferunt similia nō pauca, dominū uidelicet hominem formasse ex limo terræ; mox & ex costa hominis mulierē; ex uxore item Loth statuā salis; eundem itaque eadem sua potentia efficere posse ex pane corpus, ex uino autem sanguinem. Et hæc quidem illorum firmamenta sunt. Nos uero alias abunde sati disputamus de sensu uerborum domini, Hoc est corpus meum: ut super uacaneum sit eadem hic multis repetere. Ostendimus item ex omnipotentia dei, non quidlibet colligendum atque statuendum esse: sed & potentiam dei nihil facere contra ueritatem, adeoque contra seipsum: neque fidei quicquam suscipiendum esse prætextu potentiae diuinæ quod pugnat cum apertis scripturis & catholicæ fidei articulis.

Iam uero clarissimum est post consecrationem manere in sacramento panis *Panem & uinum* uinique substantiam. Nec alijs hic opus habemus testibus: quamvis ipsis sensibus: manere in suis qui aliud nihil sentiunt, uident, gustant & palpat quam panem & uinum. Atqui substantijs post dum terra conuerteretur in corpus hominis, costa in mulierem, uxor item Loth consecrationem. in statuam salis, non erant sicuti sacramentum altaris quod fuerant prius, neque quicquam apparebat sensibus terræ, costæ, uxor Loth. Ineptissime ergo applicantur illa exempla negotio cœnae dominicæ, cum qua nihil congruit. Quam rem & superius attigimus. Scriptura euangelica & sacrosancta Cœnae institutionem & modum diligentissime describens, nullius meminit conuersionis miraculosæ: quin panem & uinum à domino acceptum & distributum discipulis, adeoque & ab his receptū, ac post recitata uerba consecrationis, ut uocant, panem & uinum, sicuti ante consecrationē appellat. Quid quod Matth. 26. cap. dominus.

DE SACRAMENTIS.

Marcii 14.

uinum consecratum, iam non uinum tantum, sed etiam genimen uitis emphatico quodā loquendi genere, nuncupat, ne quis uinum uere uinum esse & manere ignoraret. Apud Marcū de poculo hæc legimus: Et accepto poculo, cum gratias egisset, dedit illis. Et biberunt ex eo omnes. Et dixit illis, Hic est sanguis meus noui testamenti, &c. En biberunt, inquit, ex poculo omnes, priusquam essent recitata uerba, quæ uocant, consecrationis, uinum itaq; biberunt. Quod si illi responderint locum euangelistæ explicandum esse per hysteronproteron figuram, admiserunt tropos in negotiū cœnæ; quod tamen simpliciter & absq; troporum auxilio contenderunt esse intelligendum. Sed & Paulus apostolus in 1. ad Corinth. 10. cap. panem dominicum in sacro usu iam existentem, & ut sic dicam consecratum, panem nominat. Et in 1. ad Cor. 11. cap. tertium panem nuncupat. His accedit quod Acta apostolica testantur totam actionem mysticam ab apostolica ecclesia denominatam esse Fractionem panis, non fractionem corporis aut distributionem sanguinis. Claret itaq; panis & uini substantiam in sacramento Cœnæ dominicæ manere in sua natura, & transubstantiationem figmentum esse sophisticum.

An panis & uinum propter consecrationem Est & illud sophisticum & egregie Papisticum, quod dicunt panem & uinum antea fuerint panis & uinum. Hoc enim in præsenti fieri quod quondam legi- factum in Exodo, ubi uirga Aaronis dicitur deuorasse uirgas incantatorū, quæ tamen tunc nō fuerint uirgæ, sed serpentes, uirgæ autem nunc nominen- tur quod ante conuersationem fuerant uirgæ, quæ nunc erant serpentes, nō uir- gæ. Quis autem rursus non uideat exemplum illud nihil similitudinis habere cum pane & uino dominico? Virga enim dicebatur quidem uirga, sed erat in- terim & uidebatur clare iam non uirga, sed serpens: panis uero dicitur panis, nec aliud esse appetet quam panis, nulla hic cernitur species carnis, sicuti ibi ui- debatur forma serpentis. Dicitur præterea uirga conuersa esse in serpentem, & pro miro aut prodigio ostentatur: nullibi autem legas panem conuersum in carnem, miraculo quodam: sed sacramentum instituitur, quod sane sacramentū nomen & naturam amittit, cum subuersa aut anihilata signi substantia, nihil hic nisi res ipsa remanet significata. Nam quod de accidentibus sine subiecto mi- raculose subsistentibus signiq; loco manentibus nugantur, nebulae sunt. Quod si perrexerimus quælibet nostra somnia uenditare pro miraculis, nihil porrò tam absurdum & ineptum fuerit, quod nostris figmentis mendacijsq; non co- lorauerimus. Quid quod uocabulū ipsum transubstantiationis manifeste euin cit, totum hoc nugamentum, non è simplici apostolorum doctrina, sed è spinosa sophistarū schola esse petitum? At apostolus Paulus præcepit, ut caueremus no- bis cum à philosophia ipsa tum à uerborum nouitatibus. Quanquā in præsenti non tantum de uocabulo nouo, sed noua item re & noua doctrina apostolicæ per omnia aduersa agatur. Pugnat enim hæc doctrina de transubstantiatione, cum doctrina apostolica & euangelica de uera incarnatione domini, & uera hu- mani corporis eius natura & proprietate, deq; uera corporū nostrorū resuscita- tionē. Coguntur enim hic plurima commentari planè prodigiosa de inuisibili corpore Christi, & de subtili corpore Christi, sua subtilitate per corpus ianuæ & lapidis, operculi inquā, sepulchri, penetrāte, de corpore dñi uero, & tamē si- mul & semel in pluribus locis existente, omniaq; implente: & quæ huius notæ absurdā sunt & impia innumera. Iam & Ioā. Scotus doctor subtilis scripto suo in Sentent. Distinct. II, lib. 4. Quæst. 3. author est articulū Transubstantiationis nec

Coloss. 2.
2. Tim. 6.

Ioan. Scotus do-
ctor subtilis.